

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ НЕДЕЉНО ЈЕДАН ПУТ

Цена за Србију:

НА ГОДИНУ 6 дин.
НА ПОЛА ГОДИНЕ 3 „
ЗА СТРАНЕ ВЕМЉЕ НА ГОДИНУ 9 „

НЕДЕЉА 8. МАЈА 1894.

ЦЕНА ЈЕ ОГЛАСИМА 6 ПР. ДИН. ОД ВРСТЕ

ПРЕТПЛАТУ ВАЉА СЛАТИ УПУТНИЦОМ НА ОПШТИНСКИ СУД
А СВЕ КОРЕСПОНДЕНЦИЈЕ НА УРЕДНИКА

Рукописи не враћају се

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

О Б Ј А В А

Суд општине београдске објављује грађанству, да је такса за мртвачка кола општинска знатно спуштена и да сада коштају:

- а) Проста кола са 2 коња 10.— д.
- б) Кола са анђелима са 2 коња 18.— д.
- в) Стаклена кола са 2 коња 24.— д.
- г) Стаклена кола са 4 коња 60.— д.

Поред мртвачких кола општина даје и свој фијакер за свештеника до гробља и натраг.

Од суда општ. града Београда 14. Априла 1894. год. АБр. 2341.

О Б Ј А В А

На дан 11. Маја ов. год. у 9 часова пре подне држаће командант логора у својој канцеларији на Бањици јавну усмену лицитацију за продају бозе, салена, алве, леба, бурека, крофни, млека, сира, кајмака и других средстава за живот у бањичком логору.

Погодбе за ову лицитацију прочитаће се на дан лицитације.

Позивају се понуђачи да на ову лицитацију дођу и лицитирају.

Из канцеларије II. гардијског батаљона сталнога кадра 30. Априла 1894. године Бр. 867.

ТАБЛИЦА

За паљење и гашење електричних лампа у Београду за месец Мај 1894. год.

Дана	Упалиће се у	Угасиће се у
1.	8 с. 20 м.	3 с.
2—8.	Неће се палити никако.	
9.	8 с. 40 м.	11 с.
10.	8 с. 40 м.	12 с.
11.	8 с. 40 м.	12 с. 30 м.
12. и 13.	8 с. 40 м.	1 с.
14. и 15.	8 с. 40 м.	3 с.
16—20.	8 с. 50 м.	3 с.
21.	9 с.	3 с.
22—29.	9 с.	2 с. 40 м.
30. и 31.	11 с.	2 с. 40 м.

Напомена. 1. Ове су таблице израђене према месечевим фазама и на основу члана 25. уговора о електричном осветљењу вароши Београда.

2. У случају облачног времена лампе ће се палити и онда, кад се према овим таблицама иначе не би палиле.

3. У 11 часова пре по ноћи угасиће се половина лампа онда, кад исте светле од пре па до после по ноћи.

Од суда општ. вар. Београда 27. Априла 1894. год. ЕБр. 2055.

НАРЕДБА

У вар. Београду виђа се у последње време много паса по улицама а нарочито по трговима, парковима и другим јавним отвореним и затвореним местима. Ово је штетно по здравље људи, јер ти пси љушцају и погане животне намирнице што се по трговима и локалима продају; опасно по становнике јер на топлим данима пси лако бесне а и иначе могу на људе наслатити; штетно је даље и по паркове јер их кваре и расаде уништавају.

С тога суд општине вар. Београда

наређује:

Свима и свакоме, да се по овој наредби тачно управља, у противном биће кажњен према § 326. кривичног закона.

СРПСКИ УСТАНИЦИ ПРОТИВУ ТУРАКА

У ВЕЗИ

СА НАРОДНИМ СЕОБАМА У ТУБИНУ

од 1459—1814. год.

ИСТОРИЈСКА РАСПРАВА

У ДВА ДЕЛА

НАПИСАЛИ

Р. АГАТОНОВИЋ И П. М. СПАСИЋ.

(Академијски Савет Вел. Школе наградио првом видовданском наградом општ. београдске).

Мото:

— „Пора нам перестат бит умними чужим умом и славними чужоју славоју“ (Време је да престанемо мудровати туђом памењу, и славити се туђом славом).

Карамзин.

(наставак)

Лађе се препунише, тако, да су се једва кретале. Кад Тутци стигоше, па ухватише баш ону, на коју беше Кружић последњи ушао, сву дружину његову посеку и њему самом, након јуначке одбране, осеку главу. Са главом прослављена заповедника,

врате се Турци на Клис, где се мала посада још јуначки држала. Турци је позову на предају, али она не хте ни да чује. Ну, кад јој показаше осечену главу њенога војводе, онда и у ње клону јуначки дух, и она се предаде под условом, слободна изласка из града. Марта 18. 1537. г. уђе турска војска, након толиких напора својих, у Клис, који остаде у њихови рукама све до 1699. г. кад га по уговору уступише Млечанима.⁽¹⁾

Несрећни Ускоци Клиски, склоне се сад сви у Сењ, још једини град у целој Далмацији, о који ће се још дуго кршити легиони турски, докле најзад и он не клону духом. Клис по својој важности, обухватајући већи део Далмације, постане сада седиштем санџаката турскога. Тиме су сада Турци постали непосредни суседи Млечанима, којима је већ лебдила пред очима бујна олуја турских пљачкаша. И они се сада тргоше из доста дугог летаргичног сна, те се стану припремати за дефанзиву, а и

на освету својим некадашњим добрим пријатељима. Једним zgodним пљачкашким излетом задарски заповедник Камило Орсини отме од Турака приморске градове: Урану, Острвицу, Обровац и Скрадин.⁽¹⁾ По заповести сената исти буду утврђени за осигуравање офанзиве, у сев. Далмацији, али их Турци ипак Априла 1538. г. поврате. Исте године заузеше и у Поуну град Дубицу, издајством некога изрода хришћанскога рода.⁽²⁾

Много је значајнији овогодишњи догађај код Кастел-Мовога у Боки Которској. Са овим ратовањем Турака са Ускоцима а делом и са Млечанима на суху, стајала је у вели велика поморска војна, коју Млечани у друштву са папом и Шпанцима вођаху са турском флотом на мору. Септембра 28. г. 1538. заповедник сајужене хришћанске флоте Андреја Дорија изгубио је против Хајредина Барбаросе код Превезе главну битку. Остатак хришћанске војске под млетачким генералом Виченцом Капелом, и на-

⁽¹⁾ Smičiklas T.: Pov. hrv. књ. II. стр. 32—33.
— Klajić Vj.: Opis zemalja књ. I. стр. 102—103.
— Hammer v. J.: Gesch. d. osm. Reiches, V. II. S. 142—143.

⁽²⁾ Hammer v. J.: Gesch. d. osm. Reiches, V. II. S. 160.
⁽³⁾ Lopsić R.: Bihac i bihaćka krajina стр. 163. — Engel v. H. J.: Allg. Weltk. B. III. одсек Gesch. v. Serbien, S. 438.

ОПШТИНА ГРАДА БЕОГРАДА

ПРЕГЛЕД СТАЊА НА ДАН 31. МАРТА 1894. ГОД.

		ДУГУЈЕ		ПОТРАЖУЈЕ	
1	Главница	—	—	6660963	16
2	Фондови разни	—	—	197462	76
3	Повериоци	—	—	120515	67
4	Дужници	3756676	96	—	—
5	Текући рачун код новч. завода	—	—	2142993	40
6	Приједи — акцепти —	—	—	2120000	—
7	Оставе код новчаних завода	2120000	—	—	—
8	Непокретност	5169873	43	—	—
9	Покретност	78771	64	—	—
10	Благајна у готовом	21855	64	—	—
11	„ у вредећим хартијама	18438	—	—	—
12	„ у приврем. издатцима	210959	40	—	—
13	Буџет Општинског Суда	4886	22	—	—
14	„ трошаринске управе	—	—	132669	66
15	„ новогробља	—	—	6856	64
		11381461	29	11381461	29

Из књиговодства београдске општине, 31. марта 1894. год. у Београду.

Главни књиговођа

К. Ј. ЈАНКОВИЋ.

Млађи књиговођа

МИЛИЈА ЈОВАНОВИЋ.

НЕДЕЉНИ ИЗВЕШТАЈ

од 25. до 30. Априла 1894. године о хемијском прегледу животних средстава и других предмета од утицаја на здравље људско за општину вароши Београда.

Из санитарске ревизије, коју је у кварту Савамалском извршио лекар општ. вароши Београда г. *Др. Е. Михел*, послати су др-

жавној хемиској лабораторији ови предмети на преглед и оцену, 4 пробе бибера, 3 зејтина, 4 цимета, 5 алеве паприке, 6 вина и 6 ракије, од којих неисправни беху: 3 зејтина (мешана с котоновим уљем), 1 бибер и 1 паприка (обе пробе фалсификоване кукурузним брашном. Остали предмети били су исправни.

Извршене анализе вода београд. водовода, дале су ове резултате:

	Узета проба	Темп. воде	У ЈЕДНОМ ЛИТРУ ВОДЕ ГРАМА					Број кол. у 1 см ³ .	
			Чврстих матер.	Утроп. перман.	Хлора	Азотне кисел.	Азотас. к. и амон.		Гвожђа оксида
Нов. водов. у лабор.	28/4.	13° ц.	0.520	0.0018	0.020	0.0027	Н Е М А ПРОБА У 100 СМ ³ ВОДЕ	0.0008	26
Вар. вод. чес. делиј.	„	13.25	0.300	0.0013	0.0048	0.008		НИЈЕ ОДРЕЂЕН	НИЈЕ ОДРЕЂЕН
Биљбиљ. на Зереку	„	12°	0.323	0.0008	0.0052	0.005		НИЈЕ ОДРЕЂЕН	НИЈЕ ОДРЕЂЕН
Римски чесма I.	„	13	0.288	0.0014	0.0056	0.010		НИЈЕ ОДРЕЂЕН	НИЈЕ ОДРЕЂЕН

Из државне хемијске лабораторије у Београду 6. Маја 1894. год.

1. Нико не сме и ни под каквим погодбама уводити псе у кафану, хотел, трамвај и друге јавне локале.

2. По јавним парковима сме се исето водити само везано на канапу.

3. Свако песето, које се ноћу слободно на улици или у парку нађе па имало оно марке или немало биће убијено, а сопственик истог још и кажњен.

Од суда општине вар. Београда 28 Марта 1894. год. АБр. 1945.

О Б Ј А В А

Према извештају Управе водовода београдског има неколико стотина грађана, који у својим кућама троше воду из водовода а неће да плаћају, те се тиме не само штете општински интереси, него се ствара и излишан посао око срачунавања и вођења тог дуговања по књигама.

Да би се ти приходи од водовода тачније прикупљали, Управа водовода перо вела је суду општинском све ненаплаћене рачуне, да их егзекутивним путем наплати.

Суд општински извештава о овоме грађане београдске — дужнике управе водовода, да је ове рачуне предао већ својим извршиоцима и позива грађане, да свој дуг исплате, јер ће се иначе иети егзекуцијом наплатити.

Од суда општин вар. Београда 19. Марта 1894. године АБр. 1636.

пуљским вице-краљем Дон Фердинандом Гонзагом, искрену 27. октобра код Кастел-Новога, и срећним јуришем још истога дана га освоје.⁽¹⁾

Интересантно је знати побуде Шпанаца, да после свога пораза на мору, чине офанзиве на суку. Ч. Мијатовић⁽²⁾ каже, да су Шпаци заузећем К.-Новога хтели да организују устанак народни у Далмацији. Али ми пре мислимо, да је стратегијски разлог нагонио папу и Млечане, да на обали морској имају у К.-Новоме поуздана ослонаца за одбрану своје ослабљене флоте од силнога Хајредина Барбаросе. А зацело, разбијеним Шпанцима није могло пасти на памет организовање народног устанка на суку, од кога би они имали најмање користи. Да је К.-Нови својим положајем, како за господаре великим делом пучине јадранског мора, тако и суке земље, био важна стратегијска тачка, ви се по оној журби и ужасној енергији турској, да тај град опет поврате из хришћанских руку. Не би смо се занимали описом поновног пада Кастел-Новога у турске руке, да у његовој одбрани поред 4 000

Шпанаца, не играју главну улогу Срби под командом војводе *Лазара*, који нам даје најбољег доказа светла карактера српског, какав је народ српски могао одгајити у данима свога највећег понижења. Да пустимо једно вештије перо, да нам лепше опише трагични пад К.-Новога и хероичну борбу Лазаревих јунака:

„Веч 1. јануара 1539. појави се турска војска, три санџак-бега са шест топова под командом Мурат-бега, који је родом био из Шибеника, па се као потурчењак одликовао у борбама у приморју. Посада из К.-Новога испадне, разбије Турке и отме им топове. Овај пораз узнемири јако порту. Њој је стало било за тим, да се још у течају те године Нови поврати од Шпанаца. Хозревпаша, беглербег румелиски, добије заповест, да са шест хиљада људи нападне на Нови са сува, Хаиредин, чувени Барбароса, цар корзарски, страх и ужас Шпаније и Италије, са најславнијим турским адмиралима Драгутом и Чифут-Синан-пашом са две стотине галија, појави се с мора пред Новим између 13. и 17. јула. Хаиредин искрца 80 великих топова, међу њима три базилиске, које су бацале ђулад, тешку по читаву центу.

Све ово величанствено развијање силе султанове, није ни најмање потресло храбре људе, који су предузели да бране красни град Херцега Стевана. Шпански војници били су већином најамници, ислужени бегари, опробани у срећама и несрећама ратним. Срби су имали са собом у граду и жене своје и децу своју. Сам командант њихов, војвода Лазар, имао је уза се верну своју љубу и две нејаке кћери. Љубав његова к овим њежним створењима била је равна јачини карактера и величини јунаштва његова. Турци отпочну страховито бомбардирање. По некима од савремених писаца пало је на град и на варош девет хиљада, а по некима тринаест хиљада топовских зрна! Раби Јосиф не претерује, кад прича, да су од силног трештања „море и земља дрхтали“. Али посада се није дала потрести. Бранила се јуначки и даље. Осмога августа удари велика киша. По киши и по густом мраку Турци се приближе зидинама градеким, успујају се и уђу унутра. Посада их осети, скочи на оружје. али од кише није мога ни једног тона и ни једне пушке опалити. То је била страшна ноћ. Борили су се очајнички само ножевима и кошљима.

(1) Hammet v. J.: Gesch. d. osm. Reiches B. II. S. 161.
(2) Годишњица Нпк. Чушћа, књ. I. стр. 71—72.

ИЗВЕШТАЈ

О заклатој стоци на општинским кланицама за месец Април 1894. год.

ВРСТА СТОКЕ	КОМАДА	ТЕЖИНА У КИЛОГРАМ.	П Р И Х О Д						С В Е Г А		
			аренда месарска		кланич. такса		лекар. такса		ДИНАРА	ПАРА	
			ДИНАРА	ПР.	ДИН.	ПР.	ДИН.	ПР.			
ЗА ГРАЂАНСТВО	Бивола	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Волова	256	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Крава	314	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Телади	122	3297	—	—	—	—	—	—	—	—
	Овн. и оваца	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Јарч. и коза	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Јагањаца	7263	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Јаради	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Свиња	894	64078	—	—	—	—	—	—	—	—
	Прасади до 20 к.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Прасади до 10 к.	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
ЗА ДРЖ. ЗАВОДЕ	Волова	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Крава	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Овн. и оваца	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Јагањаца	187	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Претекли вишак унесен у варош	—	351	—	—	—	—	—	—	—	—
С В Е Г А П Р И Х О Д А :			28566	40	868	65	695	40	30130	45	

Упоредње целокупног прихода између ове и прошле године.

МЕСЕЦА	1893. ГОД.		1894. ГОД.		РАЗЛИКА			
	ДИНАРА	ПАРА	ДИНАРА	ПАРА	МАЊЕ		ВИШЕ	
					У 1894. ГОД.			
Јануар	31758	50	32081	65	—	—	323	15
Фебруар	25589	—	30844	90	—	—	5255	90
Март	26944	60	35104	15	—	—	8159	55
Април	27143	70	30130	45	—	—	2986	75
С В Е Г А	111435	80	128161	15	—	—	16725	35

Напомена. Од свиња клатих у месецу Априлу, марвено лекарским прегледом нађено је 21 комад бобичавих, од којих је месо прописно поништено.

Из контролног одељења суда општине града Београда 2. Маја 1894. год.

Потискивали су се из куће у кућу, из улице у улицу. Безпримерном енергијом и жртвама безграничним Сармијенто и војвода Лазар истерају Турке из вароши. Те је кржаве ноћи пало 8 000 Турака и 3 000 Хришћана. У јутру зором два Шпанца пребегну у стан турски, те искажу Хаиредину, да у граду нема више ни хране ни муниције, и да је у горњем граду посада од 700 људи пала само на тридесет. Турци сад предузму нов јуриш са свих страна, продру у варош, секући жене и децу, старо и младо. Сармијенто се повуче са остатком својих људи — свега њих 300 — у доњи град, и одатле се преда Турцима на милост и немилост. Кад је предаја већ утврђена била и кад је већ ваљало предавати се Турцима, војвода Лазар сам својом руком убије жену и обе кћери своје! Запрепашћеној својој околини рече: „Женска је страна слаба, — страх ме је, неће моћи одолети мукама турским, па ће вером преврнути. Боље је да од моје руке помру!“

Лазара су одвели у Цариград. Све што су везири могли чути о овом човеку, не пуњавало их је дивљењем и жудњом да га пророка задобију. Сва њихова усиљавања,

сва њихова обећавања беху узалудна. Тада се окренуше другим средствима. Метуше га на страшне лагане муке и најпосле га натакну на колац. Лазар се дуго мучио и на мукама и издахнуо, радостан што даје доказа верности Исусу Христу. Луоције Босано — који је на сву прилику и сам био међу оним „многим Хришћанима“, за које каже, да су били сведоци мученичке смрти Лазарева — нема довољно речи, да опише величину ове мученичке славе његове; на зивајући га „најсавршенијим примером верности, побожности и постојанства“, упоређује га са мученицима, који су се посветили.⁽¹⁾

Сва ова турска напредовања пратила су и редовна расељавања српскога народа из Босне и Херцеговине у хришћанске крајеве. Ми смо напоменули напред за два српска насеља у Жумберку од г. 1526. и 1531. Такође и 1535. г. населила је Жумберак једна трећа колонија српска, коју доведе барон Никола Јуришић из босанске

⁽¹⁾ Годишњица Ник. Чупића, I. стр. 73—75. — Намет (Gesch. d. osm. Reiches II, 161—163) описујући пад Кастил-Новога, не спомиње ништа о војводи Лазару.

НАРЕДБА

Чланом XXVIII. правила о слободном клању стоке од 19. Новембра 1890. год. АБр. 2164, забрањено је у рејону вароши Београда продавање живе стоке по вароши, већ се иста може продавати само на једном месту, које Суд општински за то одреди.

На основу поменутог члана — правила Суд општине вароши Београда,

НАРЕЂУЈЕ:

да се куповина и продаја живе стоке у рејону вароши Београда врши искључиво само на Марвеном тргу — Тркалишту.

Сваки купац и продавац који се о ову наредбу огреша, казниће се по параграфу 326. казненог закона.

Од Суда општине вар. Београда 2. Априла 1894. год. АБр. 2038.

НАРЕДБА

Да би се на Марвеном тргу, на Тркалишту, одржавао ред у погледу куповине и продаје стоке и осталог, што приватни за своју потребу купују, Суд општине града Београда,

НАРЕЂУЈЕ:

I.

За време док грађани за своју личну потребу купују предмете, што се на овом тргу продају, прекушци не смеју ништа куповати. Ово време траје до 9 часова пре подне, што ће се спуштањем заставе објавити.

Трговци, који се баве храњењем стоке и извозом, и месари, који су испунили прописе за упражњавање месарске радње, могу куповину вршити у свако доба без икаквог ограничења.

крајине од Унца и Гламоча, покрај Бишћа.⁽¹⁾ Ово ће бити они исти српски Ускоци, који су под именом турских Мартолоза, прешли на хришћанску страну и о којима смо ми горе споменули. Мушке главе, које беху за оружје, оправиле и заузеле град, те чуваху ту стражу као градска посада. За њихове услуге, а да би преко њих намамили и друге Ускоке из Босне, даде краљ овим жумберачким Ускоцима једну повељу 5. септ. 1538. г., у којој зајемчи Србима ова права:

1.) Да они са својим породицама уживају слободно за 20 година, без икаква пореза и терета, све оне земље, које им је одредио за насеље барон Јуришић.

2.) Да ће њихови капетани или војводе, ако скупе под своје заповедништво по 200 момака, добивати годишње плате по 50 фор. рајнских.

3.) Што упљачкају од Турака, да је њихово, изузимајући: села, градове, заробљене непријатељске капетане и одличне Турке.

4.) Што упљачкају док су под царском платом, од тога ће се остављати једна тре-

⁽¹⁾ Грбић М.: Карлов. влад. књ. I. стр. 24. 25.

II.

Свако лице, које хоће да на марвеном тргу заслужује било ношењем и терањем купљене стоке, било клањем исте или ма чим другим, мора имати нарочити допуст од Суда ово општинског.

III.

Прекупци до 9 часова, а надничари и клачи за све време пијаце, не смеју се бавити на другом месту на пијаци сем места, које им се нарочито одреди.

Надничар и клач може напустити одређено место само на позив купца, да му купљену стоку однесе, отера или кад са пијаце хоће да иде.

IV.

Ко се о ову наредбу огреши биће кажњен по параграфу 383. и 326. кривичног закона а у поновљеном случају забраниће му се приступ на трг.

Од Суда општ. града Београда 9. Априла 1894. године АБр. 2237.

РАД ОДБОРА ОПШТИНСКОГ

22. ВАНРЕДНИ САСТАНАК
11. Априла 1894. год.

Председавао заступник председника члан суда г. Јован Антонијевић, од одборника били г. г. К. М. Ђурић, Вл. Чортановић, Н. Кретић, Ф. Тоболар, И. Милишић, Д. Л. Симић, М. Велизарић, В. Бадер, А. Ј. Одавић, М. Капетановић, С. Ј. Азријел, Н. Вулковић, од заменика г. г. В. Д. Губеревац, Ст. Максимовић, Ђ. В. Вељковић, Св. Љ. Гавриловић, М. Павловић, А. С. Јовановић, Ж. Ј. Ђорђевић, Јев. Главинић, П. Т. Милић.

Председавајући отвори седницу, замоли те свештеник закле одборника г. Светозара Љ. Гавриловића и нареди да секретар прочита записеник прошлог састанка који одбор усвоји.

Молим да сад чујете једну представку и уверење.

Секретар прочита претставку г. Драгутина Илића да Тонито, на коме је као најнижем понуђачу остружничких плоча остала лицитација, нема тамо мајдана и уверење општине оструж-

ничке: да сем Драгутина Илића, нема нико никакав мајдан у Остружници.

Св. Гавриловић. — Истина је ово што Илић тврди. Он је се о томе уверио у Остружници, у коју је ишао. Мајдан има само Илић и брат покојног Анте Алексића, који га је за живота и отворио. Тонито, дакле, тешко да ће моћи одговорити својој обавези.

А. Одавић — Мени је г. Селесковић казао да данас не може доћи у одбор и рекао ми, да вас умолим да продужите до прве седнице одборске ову ствар.

С. Азријел — На коме је остала лицитација? (на Тониту). Је ли положио кауцију? (није.) За што?

Ст. Максимовић — Ми смо прошле седнице наредили да лицитанти чије су понуде најниже, па су као најповољније и примљене, положи инжињерском одељењу кауцију. За што то није учињено? И ако је учињено онда је ово сочакчи разговор и не треба га узимати у обзир. Лиферант ако не испуни уговор зна се да губи кауцију.

Председавајући — Доста смо прошле седнице ово овог продангубили и мислим да одложимо ствар до идуће седнице.

Андра Одавић — Г. Селесковић не жели да се измени решење него само тражи да се до идуће седнице одложи, док прибере, ваљда, податке.

Инжињер Рака Мугавцић — По говору једнога предговорника изгледа да је кауција главна ствар и кад се она има и посао ће бити сигурно свршен. Овде пак није кауција сва у новцу него и у материјалу и шта ће мо кад он овога нема већ би нас само ометао у послу.

Антоније Јовановић — Пре свега лиферанте позвати да положи кауцију и онда ко обвези не одговори губи кауцију.

Соломон Азријел — Мене је жао што чујем да кауције нема. За што инжињерско одељење није тражило кауцију пре лицитације.

М. Велизарић. — Не би био први пут да одбор одустаје од већ решене ствари. Бивало је и може бити случајева, да се, у след накнадних, тачнијих обавештења, нешто промени. И овде би требало одложити ствар до идуће седнице кад се оваква обавештења имају и кад општина тврди да Тонито још и нема мајдана у Остружници одакле се примио да нам плоче лиферује.

С. Љ. Гавриловић. — Ово није празан разговор како један рече, јер какве ми сигурности имамо да ће нам Тонито испоручити плоче, кад

он, по тврђењу општине и нема мајдана у Остружници. Молим да се одложи ствар.

Председавајући. — Ја ћу од инжињерског одељења тражити изјашњење: зашто је држало лицитацију без кауције. Правило је да се она увед тражи.

Ст. Максимовић. — Могло је да се пре лицитације испита има ли мајдана или нема, али кад је пуштен да лицитира и остао најнижи понуђач, тражити му само кауцију па — мир.

Давид Симић. — Ружан је и јединствен је обичај уведен у општини, да се неко пушта да лицитира без кауције. За то би требало узети одговор од дотичног лица. Погрешно је међутим мишљење да само имаца мајдана каменог или другог ког лиферујућег се предмета, сме бити лицитант и нико више. (Тако је.) Треба испунити услове, а како — нека се лицитант побрине. Неписменили се — кауција је гаранција.

М. Велизарић. — Ми смо францускоме милионару Першону уступили калдрмисање извесних улица и он је дао 23000 динара кауције. Он није имао мајдана него га је тражио тек по свршеној лицитацији. Радо би пристао да се ослободи оне кауције, али ми не дамо, ма да нам он не јамчи тим толико колико својим радом. Кад видимо да Тонито нема могућности ово извршити — прекинемо с њим.

Илија Милишић. — Данас сам говорио на улици с Тонитом. Он вели да је носио кауцију инж. одељењу, па је ово није хтело да прими. Он вели мајдан има и друштво и одмах би почео рад. Што му се кауција не прима?

М. Капетановић. — Ми видимо да је погрешено што кауција није примљена. Нека се сад тражи а идуће седнице видећемо штаћемо.

Давид Симић. — Треба председавајући по званичној дужности да сазна, јели кауција нуђена и што није примљана?

Председавајући. — Ја не верујем да је Тонито истину казао г. Милушићу али испитаћу свар и реферисати вам идуће седнице. Остајете ли при томе да се одложи а кауција да се тражи?

Одбор је решио, да се решење одборско од 7 априла ове год. АБр. 2307 не извршује све донде, док предузимачи Ф. Тонито и Т. Остојић не положе законом прописану кауцију а да грађевинско одељење поднесе извештај, зашто од ових предузимача није узело кауцију пре лицитације.

ћина у царску благајну, а она ће се употребљавати за откуп заробљених заробљених старешина или за награде одличним војницима.

Број ових првих и најстаријих српских насеобина у Жумберку износио је на 600 породица које су бројале до 3 000 душа. Овај се број доцније увећавао и новим доселењима. Године 1537. после пораза Капијанеровог под Осеком, сем оних Срба, који су насели Коморан, и места, која смо ми већ напред споменули, било је још и других Срба из југо-источне стране Угарске, који су се прикупљали било у мале чете, било појединце; па се повлачили, западну или северозападну страну да заједно са тамошњим трупама ратују против Турака, или да им се као уходе или хајдучки свете. Извесно је, да су у Славонији на њих доста полагали, јер о својим депутирцима славонски сталези обраћају пажњу краљу Фердинанду новембра м. 1537. г., да постави флотиле на Драви, Сави и Мури, и да набави за то *насадисте*. А Штајерци дају *Виду Влаху* 1537. г. писмо на краља, да му за његове услуге одреди награду од 100 фор. Тај је „Влах“ по свој прилици помогао несрећној

експедицији Капијанеровој да лакше и брже узмакне испред непријасења.⁽¹⁾ Остала насељења у ове крајеве видећемо доцније.

Године пак 1538. населила је једна колонија српска из Босне Вараждинску крајину у Горњој Славонији, што и њу тамо доведе и смести, по краљевом налогу горе поменути барон Јуришић. Од ове прве повеће насеобине у Вараждинској Крајини постану први основи крајинских пукова, који сачињаваху милитарну снагу Крајине славонске.⁽²⁾

Ово су само знатније, до данас нама познате, српске насеобине по хришћанским земљама; али колико је пре тога било у мањем броју чланова, који нису тада забележени, или који су забележени, али их тама тајанствености још крије? Ну, што даље будемо ишли, видећемо, да су на несрећу српску исељенички ројеви бивали чешћи и гушћи.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

I.

Распад српске централизоване у Угарској. — Угарска постаје провинцијом турском. — Турци наваљују на Славонску Крајину, Краљева Велика. — Прва опсада Силета, 1556. г. Пад Круше и смрт Матије Бакића 23. јуна 1565. г. — Друга опсада и пад Силета 1566. г. — Мали рат на крајини. — Нове српске емиграције до 1590. године.

Смрт Јована Запоље, не само што је дала повода поновној опасној интервенцији султановој, у новој разбукталој домаћој војни у Угарској око круне, већ — што је за нас значајно — је она ударила самртни печат за дуги низ година, на сву досадашњу радњу српскога народа у Угарској, око извршења своје народне мисли. У неједнаким интервалама изгинуле српске вође, остављали су свој род без поглавара, без оне органске везе, која би сав живаљ српски могла спојити у једну целину, или бар у

(1) Videmann H. J.: Die Serben-Ansiedlungen in Slavonien, стр. 8—9.
(2) Ваничек Фр.: (Шимић Ј. М.) Ист. војн. крајине, књ. I. стр. 20.

Секретар чита предлог да се нека кућица за страводера направи где би животиње које убије задржавао 24 сата.

После говора Д-ра Павла Поповића и Одавића, *решено*: да се овај предмет поднесе одбору доцније на решење.

Радивоје син Миливоја Остојића члана полиције моли за помоћ те да може ићи на клинику ради лечења.

Одбор је *решено*, да се молилац одбије од тражења, пошто има родитеље добрег имовног стања.

Инжињер чита реферат инжињ. одељења о регулисању раскрснице улица Споменичке и кнез Милошеве како вода већа, кад падне киша, неби удрила војној академији и радовима калдрмисања у Споменичкој улици.

С. Азријел. — Чудо ми је како ово иде. Лане је насањано у Споменичкој улици а сад хоће да се одкопава.

Инжињер објашњава да се то не чини и са чега се мора овај предлог да прими. Половина Споменичке улице није насута, код академије је низина и вода која би јурнула из побочних улица к академији, могла би много штете начинити и њој и насипу и калдрми у Спом. улици кад се не би састарали за одвод.

В. Балер. — Место пребацивања те овоме те онеме те за ово те за оно, боље би било да се тражи објашњење па би се и добило. Треба само отићи на место или погледати на план па ће се видети да се при кишном времену не би могло проћи тамо. Ми морамо примити да се ово сад ради.

Никола Вулкић. — Кад смо трпили толико претрпимо се још мало па кад кроз годину дана или и пре одпочнемо канализацију, свршимо и ово а не издајимо толики новац за бадава.

Влада Чортановић. — У колико сам ја разумео г. инжињера, ово што је до сад рађено, рађено је око кнез Милошеве и нешто мало око Споменичке улице. Сад има да се изврши дизање калдрме, насипање и осигурање од воде горњег дела Споменичке улице до Гардске касарне. То разуме се, треба и одобрити. Тамо трамвај пролази а он не сме ићи преко урвина.

Председавајући. — Одобрава ли се да се држи лицитација.

Одбор је *одобрио кредит* од 12.671.40 динара за регулисање Споменичке улице од војене академије до Фрушкогорске улице

ради осигурања раскрснице Споменичке улице са кнез Милошевом. Да се овај посао изда на лицитацију.

Секретар прочита извештај комисије која предлаже да се г. Ђоки Станојевићу изда 2000 дин. на име награде за рад у комисији за електрично осветљење а остали да поделе још 2000 динара.

М. Велизарић. — Као члан ове комисије да вам објасним ово. Г. Станојевић је више радио од осталих; није био одборник те није имао ни обвезе да ради бесплатно и ми смо били мњења да му се да 2000 динара, тим пре што је он сам правно таблицу за месечна плаћања. Осталим члановима ја предлажем по половину његове награде. И ако је то мало, према нашим финансијским приликама одмерено је.

Влада Чортановић. — Да објасним ја и за се и за свога друга г. Марка Петровића који није овде, за што смо ми били мишљења да се осталим члановима подели 2000 дин. а не да свакоме по 1000 дин. Ми смо уверени да су одборници преоптерећени пословима по разним комисијама. Није право било да и овај стручни и важни посао врше поред толиких других, бесплатно. Ми смо им за то означили награде 2000 дин. за све поред благодарности, јер смо уверени да је сама награда незнатна. Али сретства нам не допуштају већу награду нарочито што сад имамо тако огромне издатке око уређења вароши.

Председавајући. — Примате ли да се г. Станојевићу изда 2000 а остали да поделе 2000 — свега 4000 дин.

Одбор је *решено*, да се према предлогу већине повереништва чланови комисије за надзор при грађењу електричног осветљења у Београду, награде и то: г. Ђока Станојевић проф. Вел. Школе као председник комисије са 2000 дин. а чланови г. г. Др. Павао Поповић, Милутин Ј. Марковић, Милан Капетановић и Коста Д. Главинић са 2000 дин. коју ће суму они међу собом поделити.

Обе ове суме да падну на терет партије буџетом одређене за осветљење вароши.

Сем овога да им се изда писмена захвалница на уложеном труду.

Секретар прочита мишљење комисије о ослобођењу угља и камена који се извози ван земље од општинске мерине.

А. Одавић. — Као члан комисије данагласим ово. Мерина за камен није само за извоз одбачена него и за увоз јер се по закону она ни за увоз у варош не може да наплаћује. Још кад су први вагони камена довезени у варош, г. Мата Јовановић предложио је да се мерина не наплаћује. Но то је наплаћивано. Комисија хоће да се то од сад не чини а до сад што је било — било.

В. Чортановић. — Извештај се своди на ослобођење из само угља него и камена који нити се предаје на литар ни на кило те се и не мери.

Андра Одавић. — Односно шљива комисија није ништа рекла јер је учињено питање трговачком удружењу на ваља сачекати одговор и решити.

Н. Вулкић. — Ја не бих хтео да се ослободи мерине и оно што улази у варош и за варошке потребе.

Председавајући. — Гласаће се. Ко је за мишљење комисије гласаће — за, а ко против — против.

(Гласала су двојица против — остали — за).

Према чему *решено*, да се извештај повереништва у свему усвоји и по њему поступи.

На питање председавајућег члана суда одбор је објаснио, да се према решењу одборском од 31. марта о. г. АБр. 2091 и 832 српско бродарско друштво има ослободити и плаћања трошаринске таксе на угаљ из Србије, што га на својим бродовима троши.

Седница је закључена у 8 часова у вече.

23. РЕДОВНИ САСТАНАЈ 21. Априла 1894. године.

Председавао председник општине г. Милов. Р. Маринковић, од одборника били г. г. И. Милишић, Ј. Бајлони, М. Велизарић, В. Чортановић, Д. Ј. Симић, В. Бадер, П. Павловић, Коста Д. Главинић, Н. Вулкић, Соломон Ј. Азријел, Мат. Јовановић од заменика г. г. Н. Т. Милић. Ст. Јосифовић, Ђ. Јовановић, М. Павловић, Ст. Максимовић, Св. Љ. Велички, В. Д. Губеревац, А. С. Јовановић.

Председник објави да је седница отворена.

Секретар прочита записник прошле седнице, који је усвојен после ове измене:

да одобрених 2000 дин. за награду члановима комисије за надзор при грађењу

једну повећу гомилу, која би радила на једној извесној сврси. На тај начин децендација српска, која се још 1527. г. смрћу последњег љубимца целокупног народа српског, предвидела, даљим историјским догађајима, постајала је све очевиднија, докле је најзад један судбоносан догађај, и по угарску краљевину, није црписао са свим. Српски јунаци, који су и после 1540. г. остали у животу, заиста су својим радом посведочили своју храброст и своју мржњу против тиранина свога рода, али они нису никако били радници српске народне идеје, већ слуге, најамници, краљеви и ћесареви. Имена шојкашких војвода: *Петра Хрвата, Петра Станојевића (Zankovuyth), Николе Миловановића*,⁽¹⁾ знаменитог вође повеће чете српске, *Милака*; за тим славног браниоца Була: *Дмитра Огчаревића*, и Алповских јунака: *Николе Череповића, Стевана Сабова, Петра Божића, Тодора Валентића, Саве Србљина, Дмитра Муљевића*; па браниоца Купе, славног *Матија Бакића*, па најпосле: *Јована Огчаревића, јунака Радована, Вука Папратовића Новаковића Јована* и других српских Лео-

нида на Сиску,⁽¹⁾ светле нам заиста дивним примером српског јунаштва и српског пожртвовања. Али која вајда од свега тога, кад сви ти јунаци раде за свој рачун, без икаква споразума и договора са *својима*, већ само слушајући верно наредбе свога господара, краља или ћесара? — Ово доба српског историјског живота заиста је жалосно, јер показује на неочекивани резултат дуготрајне самртне борбе и над човечанских напора Срба за самоодржање и за своју политичку егзистенцију.

Српски народ у Угарској остао је да дели судбину угарске царевине, разишавши се по градовима њеним, да ту, под тврдим зидинама дочека или смрт или светлије дане. Он и даље гине у борби са непријатељем својим, али је та његова борба још један жалоснији знак самртника, који узалуд покушава да се спасе удараца самртна мача. Па да ли је могло друкчије бити? Не. Партијска поцепаност једнога народа, нигде није показала очигледнијих последица своје опасне заразе него у судбини угарске краљевине. До теснила развијена домаћа војна у

Угарској, увукла је и српски народ у партијску борбу мађ. краљева, те је и он морао да дочека злу судбину Угарске. Да ли ће на другом крају Српства у толико јаче избити на површину борба српскога народа за своју националну идеју, то ћемо видети ниже; а сад да пређемо редом на догађаје мађарске краљевине, који су тесно скопчани са животом оног остатка Срба у Угарској.

Ослањајући се на право великоварадинског уговора од 1538. г. Фердинанд одмах затражи од удове краљице и Утјешеновића, да му предаду угарску круну. Ови, наравно, одбише. а то му даде повода да оружаном силом поврати себи уговорно право. Борба се на ново развије, и храбри Утјешеновић, преко црне мантије припаса мач, па уз припомоћ Турака одбијаше навале Фердинандове. Наскоро и сџм султан крену на Угарску да брани *своје* протекторско право. Брзим маршевима дође до Београда, а одакле се већ 26. августа 1541. јави под Будимом. Разбије Фердинандову војску и посече до 800 његових заробљеника.⁽¹⁾ Султан

(1) Гласник срп. уч. др. књ. 67. стр. 11.

(1) Стојачковић А.: Черте и т. д. стр. 17.

(1) Smičiklas T.: Povj. hrv. књ. II. стр. 42.

електричног осветлења у Београду припада само г. г. Милану Капетановићу, Милутину Марковићу и Д-ру Павлу Поповићу, пошто је г. Коста Д. Главинић изјавио, да није суделовао у раду ове комисије и да према томе нема ни права на награду.

По прочитању акта управе вар. Београда АБр. 2441 и акта истражног судије за вар. Београд АБр. 2439, 2353, 2383, 2409, 2430, којима се траже уверења о владању и имовном стању извесних лица, одбр је изјавио, да су доброг владања и доброг имовног стања Димитрије Милошевић подизжињер, Тома Ђировић зајмодавац и Коста Шпартаљ адвокат; да су му непознати Милица жена Нинка Ђурђевића, Милош Крунић и Сава Бочарац надничари и Лујз Лајош покућар.

Председник износи одбору на мишљење молбе, којима се траже уверења о сиротном стању и породичном односу.

По прочитању тих молби АБр. 5974, 5828, 5764 одбор је изјавио мишљење, да се суд претходно уверио имовном стању Томаније удове пок. Илије Вучића-Перишића, па тек онда да јој изда тражено уверење; да се Марији М. Стојановић може дати тражено уверење и да се Савки Д. Павловић не може дати тражено уверење пошто је за издавање истог надлежна шабачка општина.

Чита се протокол лицитације за калдрмисање Косанчићевог венца од ломљеног камена.

Ђерман Јовановић је за то, да се пре читања лицитације, да увек претходно одборницима да прочитају услове те лицитације и детаљан план израде, како се после свршене лицитације не би чиниле примедбе на то.

Инжињер Коста Јовановић чита опште услове за лицитацију.

Вл. Чортановић вели да је ту стављено да се тротоари граде од ломљеног камена, међу тим одбор је решио да се тротоари не граде од ломљеног камена.

Инжињер К. Јовановић објашњава и вели да су ови услови раније грађени, него што је то

решење донесено. И према томе одборском решењу тај услов отпада.

В. Балер вели да се кауција може дати и у имању, јер може бити да неко нема ни папире ни нева, него има имања, и тада за кауцију иптабулира то имање.

Давид Симић хтео би да се прецизира, она тачка, која говори о казни.

Коста Главинић вели да је ту изостало, да камен који се употреби треба да буде зарубљен, а не шиљаст. Што се тиче тротоара, ако није решен за ту улицу какав ће да буде, то треба решити што пре, јер од тога зависи какав ће да буде ивични камен.

Ђерман Јовановић мисли да се ова лицитација не може мењити јер је она већ држана под овим условима; то би могло да важи тек за у будуће.

М. Капетановић пита јесу ли те измене лакше или теже, и ако су услови тежи, онда зашто да се држи друга лицитација.

Инжињер вели да у случају ако би он одустао од посла, онда би се на његову штету радило. Тач. 11 гласи: (чита да ће се у том случају исплатити из кауције и зараде предузимача).

М. Велизанић држи, да пошто има три врсте камена, дотерани, ломљени и коцкасти, то треба одредити опште услове за све те три врсте камена према нашим примедбама, и онда не треба после читати и правити услове за сваку лицитацију.

Председник каже да ту и стоји тако: „општи услови за израду коловоза и тротоара у вароши Београду“. Дакле сад може само да се код тих услова што попуни за будуће лицитације.

Андра Олавић је противан тим општим условима, јер нису све улице једнаке, и на једном месту траже се једни услови, а на другом други.

Председник вели да се слаже са господом која хоће опште услове. Јер н. пр. каква се калдрма од ломљеног камена тражи на једном месту тражи се и на друме. Ту нема никакве разлике. Ако буде само какве теренске разлике, онда ће нарочити услови бити ту постављени.

Коста Главинић каже да није једно исто да ли стоји у каквом услову на штету предузимача или не. Јер ако стоји, то онда значи да он одговара не само својом кауцијом и зарадом него и имањем. То треба прецизно казати, јер ту општина добија већу гаранцију. Што се тиче услова, и он је за то да се направе општи услови за сваку врсту камена посебно.

Мила Павловић је противан томе да се одобри ова лицитација без друге лицитације са тим измењеним условима.

Ђр. Јовановић вели да је лицитација држана под тим условима, а према томе одбор сад треба да реши прима ли или не прима ту лицитацију. А ако се хоће услови да мењају онда да се нареди друга лицитација.

Председник. — Цените, је ли то скупо за рад 2-70 дин. кв. м. калдрме, или није скупо.

Вл. Чортановић каже да се овде не мењају услови, него се он више везује тиме за нас, ту нам је већа гаранција. А што се тиче камена да буде зарубљен, то се по себи разуме, да и он сам мора да да зарубљен камен.

К. Главинић вели да што се тиче лицитације, повољнија се цена не може добити, само је питање хоће ли он да пристане на то, а ако не пристане, онда да се држи друга лицитација.

По саслушању овога одбор је решио, да се израда коловоза са ломљеним каменом у улици Косанчићевог венца уступи према прописаним погодбама Ставри Костићу оvd. предузимачу по цени и то: за грађење калдрме по два динара и осамдесет седам пара од квадратног метра; за откопавање земље и одношење у Бару Венецију по један дин. и двадесет пара од кубног метра с тим да камен буде што више зарубљен са доње стране и ако предузимач неби овај посао према прописаним погодбама извршио, општ. ће посао довршити на његову штету.

На предлог одборника г. Ђермана Јовановића, одбор је решио, да грађевинско одељење изради и поднесе одбору на одобрење опште погодбе за калдрмисање улица београдских, које ће вредети за све три врсте калдрме.

Председник чита акт управе фондова да концем овог месеца излази рок лицима контролног одбора и на њихово место сад треба други да се изабере. Траба 3 члана за чланове одбора, а три за заменике, свега шест лица.

Одбор је решио, да се господину министру народне привреде предложе као кандидати за чланове контролног одбора управе фондова г. г. Никола Спасић, Стеван Јосифовић и Тодор Ђурић трговци и за заме-

затражи да види сина Запољина, коме је наменио Будим а и Беч, ако га освоји. Донесоше му једногодишње детенце, и он га леним даровима обдари. Па користећи се том приликом да ово детенце отпрати у Будим, у пуном сјају краљевском, султан увреба прилику, да своје јаничаре уведе у будимски град.⁽¹⁾ Лукави поступак султанов није могао наћи противлења у радовима мађарског народа, с тога султан свечано прокламова, да сва Угарска, између Тисе и Дунава, остаје Турцима у руке, под изговором, да је жена слаба, да од Фердинанда одбрани те земље до пунолетства краљева. Тако је Угарска постала турском провинцијом, живећи у том стању сто и педесет година. А наш летописац бележи тај догађај речима: „В лето 1541. по смрти Јанушевом оузе цар Соулиман Боудим.“⁽²⁾ Уредивши своје ствари у Угарској, султан не оде на Беч, куда је мислио, већ се око половине новембра исте године врати у Цариград.⁽³⁾ Страх и ужас обузме цео хришћ. свет, нарочито Фердинанда, што и њему

предстајаше судбина Угарска. Зато напредну све силе, и скупиле војску хришћан. до 100 000 људи, која пође под командом Јоакима Бранденбуршког на Будим да га отме, из турских руку. Али се већ по њеном спором кретању могло наслутити, да никаква жељена успеха неће постићи. У септембру 1542. поче Јоаким опсађивати најпре Пешту. Нови заповедник турски у Будиму, Баги-паша, позове брзо у помоћ позешког и босанског папу. Борба се вођаше са променљивом срећом по обе стране, док најзад не лупи позади Никола Зрињски са својих 400 коњаника, те не реши битку у корист Хришћана. Али кад се разнесе глас, да Турцима долази помоћ до 25 000 војника, онда слабодушни Јоаким нареди оступање, прогласивши, да је ова војна за сада свршена.⁽¹⁾ Да освети малу погибију своје војске, крене се на пролеће 1543. г. сам султан поново на Угарску. Овог пута беше решен, да отме Фердинанду све градове у Мађарској. Огромна флота турска под Али-Бегом, пратила је Дунавом наступање још огромније султанове коњице. Чим је султан

наступио на угарско земљиште, градови: Валпово, Шиклош, Печуј и други падали су један за другим. Допре до Острогана. Сухоземну војску његову, која је 27. јула опколила била град, потпомагала је флота Алибегова. У помоћ граду крену се коморанске вајде са 40 шајака српских. Лицем на Преображење у 7 часова из јутра пуче се у бој Шајкаши са много надмашнијом турском флотом; 13 турских лађа потопе и учине покор међу турским мађарима, поразивши их тако, да је погинуо и сѝм султанов љубимац, адмирал Зорнар. Још би горе осакатили Шајкаши турску флоту, и даље би је гонили, да их старешине не уздржаша због њиховог маленог броја.⁽²⁾ Ну од те победе српских мишица, не би никакве користи, кад град, због мале посаде, ипак паде Турцима у руке, који га одмах претворише у свој град, посветив цркву за џамију.⁽³⁾

Фердинанд се не могаше противити, а Мађари мирно посматрају, како сад султан дели угарске градове својим војводама. На три дела се сад подели негдашње угарско

(1) Jonquiére: Hist de l'emp. ottom. p. 243.

(2) Safarik P. dr: Památky и т. д. стр. 42.

(3) Hammer v. J.: Gesch. d. osm. Reiches, B. II. S. 177.

(1) Hammer v. J.: Gesch. d. osm. Reiches, B. II. s. 183.

(2) Гласник срп. уч. др. књ. 67. стр. L.

(3) Hammer v. J. Gesch. d. osm. R. B. II. s. 184—192.

нико г. г. Никола Вулковић, Соломон Ј. Азријел и Коста Аврамовић трговци.

Председник чита акт, којим г. министар унутр. дела трежи да уступимо општој државној болници на послугу бараку колеричну у замену за дезинфекц. апарат са зградом на врачару што је држава уступила општини.

Одбор је усвојио ово тражење господина министра унутрашњих дела.

Данашњи састанак закључујем.

XXIV. РЕДОВНИ САСТАНАК*) 28. Априла 1894. год.

Председавао председник г. Милован Р. Маринковић од одборника били г. г. К. М. Ђурић, А. Стејекал, И. Милишић, С. Ј. Азријел, Давид Ј. Симић, М. Велизарић, Н. Вулковић, Др. П. Поповић, А. Ј. Одавић, П. Павловић, Ј. Бајлони, Т. Михајловић, М. Петровић, од заменика г. г. Св. Љ. Велички Ђ. Јовановић, Ст. Максимовић, Ст. Јосифовић, П. Т. Милић, Ђ. Н. Петровић, А. С. Јовановић, К. Ј. Рашић, М. Павловић, С. Вељановић.

I.

Прочитан је записник одборских одлука седнице држане 21. априла 1894 год. и учињене су ове измене и допуне: у одлуци КНБр. 241. да камен са доње стране мора бити зарубљен;

у одлуци КНБр. 244. да се колерична барака уступи на послугу општој државној болници у замену за дезинфекциони апарат са зградом на Врачару.

II.

По прочитању акта управе вароши Београда АБр. 2462, 2528, акта истражног судије за срезове врачарски и космајски, АБр. 2519, акта истражног судије за вар. Београд АБр. 2531, 2498, 2532, 2533, 2577, акта управе вароши Београда АБр. 2479, — којима се траже уверења о владању и имовном стању извесних лица, одбор је изјавио, да је Тодор Спалајковић чиновник управе мон. дувана доброг владања и непознатог имовног стања; да су доброг владања и доброг имовног стања, Петар Р. Мартић надзорник, Камило Пати предузимач и Живко Кузмановић кафеџија; да су му непознати Ђока Јанковић кафеџија, Радван Ђорђевић бив. ђак, Лазар Андрејевић шпекулант, Коста Павловић скитница и Петар Шилић молер.

*) Овај се састанак објављује без стенографских белешака с тога, што су сва решења донета без веће дебате.

краљевство. Западна и северна Угарска оста у Фердинандовим рукама; средина са Славонијом и главним градом Будимом припаде Турцима, а само источни део са Ердељом чуваше Утјешеновић за свога младога краља Жигмунда. Тако је цео Срем и већи део Баната потпуно потпао под турску власт, а несрећни српски народ, који још у њему беше заостао, дочека ону исту судбину, од које је из своје рођене домовине пре неколико десетина година бегао. Оно што не хте да призна то турски склони се сада у оном делу Баната који још не беше пао у турску власт.⁽¹⁾ Али и ту се неће дуго задржати, као што ћемо видети мало ниже.

Султан је у Угарској постигао што је хтео. Потпуно је уништио њену централизацију, и онемогућио сваки покушај народни, на повраћај државне самосталности. Остала му је још овамо на западу Славонска крајина и Хрватска, које се сада још већма оружају и спремају на отпор, што се султан живље жури да и њима зада смртни удар.

(1) Рајић Ј.: Ист. Срб., и т. д. св. IV. стр. 27.

III.

По прочитању молбе Косте П. Јовановића општинског инжињера, којом моли једномесечно осуетво због породичних потреба, одбор је решио, одобрава се Кости П. Јовановићу једномесечно осуетво због породичних потреба, које ће му се рачунати од дана кад га стане употребљавати.

У дужности да га заступа Рад. С. Мугавцић општ. инжињер.

IV.

По прочитању протокола лицитац. ГБр. 1998, држане за откопавање и калдрмисање улице „Булевар“ између Пашоне и фотографије Н. Лекића одбор је решио, да се овај посао уступи на израду према прописаним погодбама Панти Мапојловићу олд. предузимачу као најнижем понуђачу по цени и то:

За откопавање земље и одношење исте у доњу Јованову улицу по један динар и осамнаест пара дин. од кубног метра;

За израду циклоп тротоара са стране Лекићеве фотографије по шест динара и четрдесет пара од квадратног метра;

За израду тротоара од плоча од топчидерског камена са Стране Пашонине по дванајест динара од квадратног метра; и за израду коловоза од ломљеног камена по два динара и деведесет и пет пара од квадратног метра.

V.

По прочитању протокола лицитац. ГБр. 1978, држане за калдрмисање и тротоарисање Писарске, Орловића, Милутинове и Ибарске улице, на којој није било ни једног лицитацта, одбор је одлучио, да се за израду овог посла држи понова лицитација под истим погодбама.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Напомена. У даншњем броју доносимо понова две наредбе и то о псима и о наплати таксе за потрошену воду, пошто је примећено, да су грађани изгубили из вида, да се по њима управљају.

Препоручујемо кафеџијама, да строго пазе на то, да се у њихове локале не доводе пси, а свима осталим грађанима, да уредно плаћају таксу за потрошену воду, те да тиме избегну све могуће непријатности.

Градови славонски и хрватски почињући од Краљеве Велике па уза Саву до Загреба, направили су између себе један кордон, састављен од све самих Ускока српских из суседних земаља. По градовима било је и немачке војске, која је сада појачана, а у тај састав војничке крајине улазили су и они Ускоци са нешто мало староседелаца који су Турцима бранили слободан пролаз међу градовима. Већи градови су јаче утврђени, а по мањим постављене су ускочке страже, које су лумбардама и запаљеним зубљама давале знака једна другој, да Турци долазе. Такав одбранбени ланац пружао се сад од Краљеве Велике уза Саву, до Уне, и онда Уном до личких граница, окрећући се сухом линијом изнад Лике до тврдога сења на Јадранском мору.⁽¹⁾ Турци се сада свима силама труде, да кроз тај тврди кордон пробију, па с тога их видимо, да г. 1544. већ нападају на Славонску крајину, на град *Краљеву Велику*, који је, по несрећи, и ако је положају важан, ипак је слабо заштићен. Дивљи чопори босанскога Улам-паше и Малкоч-бега херцеговачког рас-

Исправка. У 19. бр. Беогр. општ. новина под „Статистика смртности, у марту 1894. погрешно је штампано да је у врачарском кварту умрло 13. Треба да стоји 31, што се овим исправља.

Из статистичког оделења суда општине вар. Београда 2. маја 1894. год.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Светосавска вечерња школа. Г. прота Алекса Илић, преседник конзисторије у пензији и уредник „Хришћанског Весника“ послао је 100 комада књижица „*Васкрс*“ и „*Св. Ђорђе*“ да се раздаду ученицима ове школе.

Г. *Милојко Веселиновић*, секретар посланства српског у Скопљу поклатио је „*Српство*“ за 1888. годину за књижицу ове школе.

Управа ове школе заједно са ученицима изјављује дародавцима ердачну захвалност.

ОПШТИНСКЕ ЛИЦИТАЦИЈЕ

Пошто суд општ. београд. није одобрио држану лицитацију за кошење траве, то ће економно оделење истога суда, држати на дан 11. тек. месеца, јавну лицитацију за издавање под закуп кошења траве за време ово летње сезоне на овим местима:

1. Кошење траве у новом општинском сењаку;
2. Кошење траве у ст. гробљу;
3. Кошење траве у доњем Калимегдану;
4. Попаша код „кршне ћуприје“.

Лицитација ће се вршити пред кафаном код „Орача“ у Палилули, од 3 до 5 сати по подне.

Ко жели ма које од поменутих права под закуп узети нека дође означеног дана и лицитира.

АБр. 2609. — Од суда општине града Београда, 4. маја 1894. год. у Београду.

пршташе се по равној Славонији, по старом занату свом, остављајући ужасан траг свога проласка. Не заштићени народ из околине сав побеже у градове, и Краљева Велика беше тада препуна несрећних српских становника. Турци опседну град, али се он ипак храбро држа, докле се не увуче нека издајица, који наговори народ, да га преда Турцима. Турци им задоше веру, да ће их слободне пропустити, али не издана реч према сељацима несрећним, које све искасапише, чим у град уђоше.⁽¹⁾ По паду краљеве Велике, груну Турци и у саму Хрватску. И град *Мославина* паде, на то се диже једна хрватска војска, да препречи даљи пут Турцима. Али је и она, несмотреношћу својих вођа, јако средила од ове трске силе, што је дало маха Турцима да се и даље расплину по хришћанским земаљама, журно родећи, да освоје Хрватску пре него што би стигло примирје из Цариграда, ради кога се тамо већ бављаху Фердинандови посланици.⁽²⁾ Једва кад се 19. Јуна 1547. Услови мир између Фердинанда и султана, по коме је Ферди-

(1) Hammer v. J. Gesch. d. osm. R. V. II. s. 195.

(2) Smiciklas T. hr. hr. књ. II. стр. 48.

О Г Л А С

Грађење путничке чекаонице. На дан 18. Маја ов. год. држаће се у Суду општине смедеревске (у инжењерскоме одељку) јавна усмена лицитација за грађење једне путничке чекаонице на кеу смедеревскоме.

Предрачунска сума износи 4969·14 динара. Кауција износи 740 динара у готовом, државним хартијама од вредности или у акцијама српске народне банке; и полагаје се у општинској благајни на реверс, који се лицитацијоној комисији приложи.

Планови, предрачун и услови могу се видети у инжењерском одељку, суда општине смедеревске сваког дана у канцелариско време.

Лицитација закључиће се тачно у 12 часова у подне, и никакве доцније понуде, неће се у обзир узимати.

Сваки предузимач дужан је донети уверење да је пријавио предузимачку радњу.

Из суда општине смедеревске Бр. 3098. 27. Априла 1894. године.

**СТАТИСТИЧКИ ЗАПИСИ
У ОПШТИНИ БЕОГРАДСКОЈ**

Путнички саобраћај вароши Београда. У седмици од 17. до 24. Априла 1894. године допутовало 711. отпутовало 615. Од којих су:

а.) Пола: мушког 650. женског 61.
б.) Вероисповести: православне 564. католичке и протестан. 94, мојсијевске 44, мухамеданске 9, свега 711.

в.) Постојбина: Србија 534, Ауст-Угарска 119, Босна и Херцеговина 11, Црна Гора 5, Грчка 1, Турска 14, Бугарска 8, Румунија 3, Русија — Германија 8, Франц. — Италија 6, остале државе 2, ван Европе —

г., Занимање путника: Тежаци и економци 58, Занатлије 70, Трговци 237, индустријалци 4, шпекуланти и предузимачи 5, Гостионичари 12, Интелигенција (војска) 96,

нанд морао сваке године слати порти по 30·000 дуката, изгледаше, е ће и границе Хрватске бити на мору. Али, када је за босанске и херцеговачке турске важио мир што га султан склепа у Цариграду? Они не знају ни за какав мир, већ само за заповест султанову да и хрватску царевину пошто по то освоје. Уз то је Фердинандово са Утјешеновићем, да Ердељ преда њему, уз добру оштету младом краљу — што овај лукави бискуп за кардиналски шеншир најпосле и докоча 1551 г. — дао повода султану да и опет пошаље своју војску на Угартку да казни Ердељце за покушај одмелништва. Године 1551 7. септ. наша *Мухомед-Соколовић* по заповести султановој уђе у Угарску са 80·000 војника. Код Петроварадина пређе Дунав, код Титела Тису, па се упути на Бечеј, који освојивши, посече 200 заробљеника. У чанаду били су се склонили многи околни Срби, мислећи да нају ту поуздана закона. Али их турска сила принуди на предају као год што је на исти начин пала и Ила-

ђаци 36, раденици и помоћници 116, Пиљари и бозације 2, надничари и слуге 24.

Из статистичког одељка општине вароши Београда 28. Априла 1894. год.

РАЗНЕ ОПШТИНСКЕ ТАКСЕ

I. Димничарство:

- а) За чишћење димњака (цилиндера) без разлике на спратове 0.20 д.
- б) За неуздан шнархерд 0.20 д.
- в) За узидан 0.40 д.
- г) За велики узидан шнархерд у гостионици 0.50 д.
- д) За чишћење димњака од два спрата 0.20 д.
- ђ) За чишћење простог димњака 0.10 д.
- е) За чишћење чункова од 2 и по метра уједно са пењима 0.10 д.
- ж) За чишћење чункова од 2 и по метра уједно са више пењи 0.20 д.
- з) За паљење димњака (цилиндера) без разлике на спратове 0.75 д.

II. Пражњење помијара и нужника.

- а) Од кубног метра 10 — д.
- б) Од акова 0.50 д.

III. Псетарина.

- а) Марка за пашче за годину дана 3 — д.
- б) Обнављање изгубљене марке стаје 1 — д.

ТАКСЕ ЗА ИЗНЕШЕЊЕ ЂУВРЕТА

За квартове: **Савамаалски, Теразијски, Варошки и Врачарски:**

- 1. Од собе и кухиње или мањег дућана са собом 0,25 д.
- 2. Од две или три собе, са кухињом или већег дућана са магазином 0.70 д.
- 3. Од четири или више соба са кухињом, од кафане са кухињом, од гостионице са кухињом без штале 1.50 д.

За квартове: **Дорћолски и Палилулски:**

- 1. Од собе и кухиње, или мањег дућана са собом 0.20 д.
- 2. Од две или три собе са кухињом или већег дућана са магазином 0.60 д.

дија.⁽¹⁾ Мађарски историци, нарочито Иштванфија, а и Хамер осуђују банатске Србе, што при одбрани ових градова не показаше ранију храброст; па им иштванфија пребаца, да они нуђаху своје услуге Турцима, да лакше заузму Липу и Темишвар. Па баш и да допустимо да су Срби припомогли предаји Темишвара и Липе — томе се не треба чудити кад се узме у обзир исцрпљеност снаге њихове у борби с Турцима, а још више некорисном борбом између Запоље и Фердинанда — ипак је осуда Иштванфијева (којима он изобилује према Србима) немесна. Јер пре свега, може ли се замислити, да је шачица ослабљених Срба могла спречити силне навале турске, кад немачке војске од по 100 000 срамно бегаху испред 25 000 Турака, као што је то било 1542. г. код Будима?

(НАСТАВИТЕ СЕ)

(¹) Намет в. J. Gesch. d. ortn. R. V. II, стр. 214.

3. Од четири или више соба са кухињом, од кафане са кухињом, од гостионице са кухињом без штале 1 д. —
Од суда општине београдске 28. Аугуста 1892 године, АБр. 9449.

**БЕОГРАДСКА ПИЈАЦА
ПРЕМЕРЕНО НА БЕОГРАДСКОМ КАНТАРУ
Од 1. до 7. Маја 1894. г.**

КИЛОГРАМА	НАИМЕНОВАЊЕ	ЦЕНА			
		НАЈВЕЋА		НАЈМАЊА	
		ДИН.	ПР.	ДИН.	ПР.
2280	АРПАЦИКА				
	БРАШНА КУКУРУЗНА	16		15	
2134	БРАШНА ПШЕНИЧНА		60		50
1728	ВИНА БЕЛА (ОД ЛИТ.)			45	40
	ВИНА ЦРНА (ОД ЛИТ.)				
	ВОЛОВА	45			
	ВУНЕ НЕ ПРАНЕ				
	ВУНЕ ПРАНЕ				
	ГРОЖЂА				
	ДУЊА				
5756	ЈАБУКА	20			15
1212	ЈЕЧМА	10	50		10
	КАЈМАКА				
	КОЖА ВОЛОВСКИХ				
	КОЖА ЈАГЊСКИХ				
115	КОЖА ОВЧИЛИХ				
10588	КОРЕ БРЕЗОВЕ	10			9
	КРАВА				
98070	КРЕЧА	3	60		3 50
6837	КРОМПИРА	9			7
64	КРУПНИКА				
45287	КРУШАКА	10	50		9 50
	КУКУРУЗА				
	КУПУСА				
	ЛОЈА НЕТОПЉЕНОГ				
	ЛОЈА ТОПЉЕНОГ				
	ЛУКА АРШЛАМЕ				
3373	ЛУКА БЕЛА			25	20
	ЛУКА ЦРНА	25			
482	МАСЛА			120	110
	МАСТИ	120			
	МЕДА				
	ОВАЦА				
28107	ОВСА	11	50		10 50
390	ОРАЈА	25			20
897	ПАСУЉА	11			9
	ПЕКМЕЗА				
135	ПРОСЕ	5			
230586	ПШЕНИЦЕ	11	50		11
10347	РАЖИ	7	60		7 50
	РАК. КОМ. (ОД ЛИТ.)				
	РАК. КОМ. МЕКЕ „				
139	РАК. ПЉ. ЉУТЕ „	1			90
33780	РАК. ПЉ. МЕКЕ „	45			30
15788	СВИЊА ДЕБЕЛИХ	85			75
	СВИЊА СРЕДЊИХ				
60296	СЕНА	5			4
2781	СИРА	60			35
7980	СЛАМЕ	2	50		2
148	СЛАНИНЕ	160			
	СОЧИВА				
	УГЉЕНА ДРВЕНОГ				
224500	УГЉЕНА КАМЕНОГ	3			2 50
	ШИШАРКЕ				
	ПЉИВА СИРОВИХ				
52185	ПЉИВА СУВИХ О. Г.	18			12
	ПРОСТОГ КАМЕНА				
20000	ЦЕМЕНТА				
11587	СИТНИЦЕ				
	ВОЋЕ РАЗНО				